

Original Article

Validity and Reliability of the Persian Version of the NPQ Neck Pain Assessment Questionnaire among Iranian Housekeeping Company Workers

Mohammad Javad Sheikhmozaferi^{1,*}

¹ Department of Occupational Health and safety Engineering, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Article history:
Received: 02 June 2021
Revised: 22 August 2021
Accepted: 25 September 2021
ePublished: 13 November 2022

***Corresponding author:** Mohammad Javad Sheikhmozaferi, Department of Occupational Health and Safety Engineering, Faculty of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
Email: m.sheikhmozaferi@modares.ac.ir

Abstract

Background and Objective: Neck pain is one of the most common symptoms of Work-Related Musculoskeletal Disorders (WMSDs). One way to measure neck pain is using valid questionnaires. Therefore, this study aimed to translate the Northwick Park Questionnaire (NPQ) into Persian and validate the Persian version.

Materials and Methods: The present study is a descriptive one that was conducted in 2021 on workers of a housekeeping service company to validate the Persian version of the NPQ. The Backward-Forward technique was used to validate the questionnaire. Afterward, the questionnaire was distributed among 100 female workers, and the Intraclass Correlation Test (ICC) was used to measure reliability. Data were analyzed using the Spearman and Kappa tests in the SPSS software (version 22).

Results: In the validity analysis, Kappa and Spearman coefficients were used to determine the agreement and correlation between the questions. The reliability of the questionnaire using the ICC test was 0.906. Additionally, a significant relationship was found between the overall pain intensity in the questionnaire and all its questions.

Conclusion: This study aimed to translate the NPQ questionnaire into Persian, validate the Persian version, and determine its applicability in Iran. The findings showed that the Persian version of the NPQ questionnaire is a valid, reliable, and usable tool for neck pain assessment.

Keywords: Housekeeping, Neck Pain, Questionnaire, Validation, WMSDs

Please cite this article as follows: Sheikhmozaferi M J. Validity and Reliability of the Persian Version of the NPQ Neck Pain Assessment Questionnaire among Iranian Housekeeping Company Workers. *J Occup Hyg Eng.* 2022; 9(2): 120-128. DOI: 10.52547/johe.9.2.120

روایی و پایایی ویرایش فارسی پرسش‌نامه ارزیابی دردهای گردنی NPQ در میان کارکنان یک شرکت خدمات خانهداری در ایران

محمدجواد شیخ مظفری^{۱*}

^۱ گروه مهندسی بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

چکیده

سابقه و هدف: دردهای گردنی یکی از شایع‌ترین علائم اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار در بین افراد است. یکی از راه‌های سنجش دردهای گردنی استفاده از پرسش‌نامه‌های معتبر است. هدف این مطالعه ترجمه و اعتباربخشی پرسش‌نامه Northwick Park (NPQ) است.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع توصیفی است که در سال ۱۴۰۰ به‌منظور اعتباربخشی نسخه فارسی پرسش‌نامه NPQ روی کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری انجام شد. برای بررسی روایی پرسش‌نامه از روش Backward-Forward استفاده شد. سپس پرسش‌نامه بین ۱۰۰ نفر توزیع شد. به‌منظور اندازه‌گیری پایایی از آزمون همبستگی درون‌طبقه‌ای (ICC) استفاده شد. به‌منظور تحلیل داده‌ها نیز از آزمون‌های اسپیرمن و کاپا در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها: در تحلیل روایی به‌منظور تعیین توافق و همبستگی بین پرسش‌ها از ضریب کاپا و اسپیرمن استفاده شد. میزان پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آزمون همبستگی درون‌طبقه‌ای ۰/۹۰۶ به‌دست آمد. بین شدت درد کلی مطرح‌شده در پرسش‌نامه و تمامی سؤالات آن ارتباط معنی‌داری یافت شد.

نتیجه‌گیری: این مطالعه که با هدف ترجمه و اعتباربخشی نسخه فارسی پرسش‌نامه NPQ و تعیین کاربردپذیری آن در ایران انجام شد، نشان داد نسخه فارسی پرسش‌نامه ابزاری معتبر، قابل اعتماد و قابل استفاده برای ارزیابی دردهای گردنی است.

واژگان کلیدی: اعتباربخشی، پرسش‌نامه، خانهداری، درد گردن، WMSDs

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۱۲

تاریخ ویرایش مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۳۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۰۳

تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۱/۰۸/۲۲

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

* نویسنده مسئول: محمد جواد شیخ‌مظفری، گروه مهندسی بهداشت حرفه‌ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

ایمیل:

Mj.Sheikhmzofari@Gmail.com

استناد: شیخ مظفری، محمدجواد. روایی و پایایی ویرایش فارسی پرسش‌نامه ارزیابی دردهای گردنی NPQ در میان کارکنان یک شرکت خدمات خانهداری در ایران. مجله مهندسی بهداشت حرفه‌ای، تابستان ۱۴۰۱؛ ۹(۲): ۱۲۸-۱۲۰.

مقدمه

مربوط به کار یکی از شایع‌ترین بیماری‌ها و مشکلات شغلی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است [۲]. طبق گزارشی سالانه، ۱۶۰ میلیون بیماری شغلی به علت اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار رخ می‌دهد [۴]. اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار از نظر شدت، شیوع و پیشگیری بعد از بیماری‌های تنفسی و ریوی، دومین رتبه را از بین بیماری‌های شغلی در سراسر دنیا به خود اختصاص داده است [۵]. در گزارشی بیان شد از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۰، اختلالات اسکلتی-عضلانی (Musculoskeletal Disorders: MSDs) علت اصلی ۲۹ تا

اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار (Work-related Musculoskeletal Disorders: WMSDs) آسیب یا بیماری‌های مربوط به عضله، اعصاب، تاندون‌ها، مفاصل، غضروف و دیسک‌های بین‌مهره‌ای است که در نتیجه مواجهه با عوامل خطر موجود در محیط کاری ایجاد می‌شود [۱]. بارزترین ویژگی‌های اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار این است که در نتیجه فعالیت شغلی ایجاد می‌شوند یا به‌واسطه فعالیت شغلی تشدید می‌شوند و منجر به محدود کردن توانایی انجام فعالیت‌های شغلی و غیرشغلی می‌شوند [۲]. هم‌اکنون اختلالات اسکلتی-عضلانی

۳۵ درصد از تمام بیماری‌ها و صدمات شغلی بوده است. در همان گزارش ذکر شد که سازمان ایمنی و بهداشت شغلی (Occupational Safety and Health Administration: OSHA) تأیید کرده است که اختلالات اسکلتی-عضلانی رایج‌ترین مشکل مربوط به سلامتی در اروپاست که روی میلیون‌ها کارگر اثر گذاشته است [۶].

در گزارشی دیگر بیان شد که اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار یکی از رایج‌ترین و پرهزینه‌ترین بیماری‌ها در محیط‌های کاری در ایالات متحده است که سالانه ۴۵ تا ۵۴ میلیارد دلار هزینه و خسارت ایجاد می‌کند [۷]. طبق آمار، از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۳ نزدیک به ۴۵ هزار ادعای مربوط به غرامت ناشی از بیماری و صدمات شغلی در ایالات متحده آمریکا مطرح شده است که از این میزان، ۴۳ درصد مربوط به اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار است [۸].

هزینه‌های مستقیم (پزشکی و غیرپزشکی) اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار بیشتر از ۸/۵ میلیارد دلار در سال است که این مقدار ۴۴ درصد از کل هزینه‌های پرداخت غرامت است [۷]. در اتحادیه اروپا، اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار ۵۳ درصد از کل هزینه‌های اختلالات شغلی را به خود اختصاص داده است و تخمین زده می‌شود هزینه بهره‌وری ازدست‌رفته در میان نیروی کار ۲ درصد از کل تولید ناخالص داخلی باشد [۹]. اختلالات اسکلتی-عضلانی بر قسمت‌های مختلفی از بدن تأثیر می‌گذارد؛ از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به گردن، کمر، شانه، اندام‌های فوقانی و تحتانی اشاره کرد [۱۰]. از مهم‌ترین دلایل شیوع اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار در بین افراد می‌توان به مواردی همچون پوسچرهای نامناسب کاری، موقعیت‌های نامناسب کاری، کار کردن برای مدت طولانی، بالاتر بودن ارتفاع سطح کار از سطح آرنج و شانه، جابه‌جا کردن اشیای سنگین و ... اشاره کرد [۱۱، ۴]. دردهای اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار اغلب موجب کاهش توانایی کار کردن، ایجاد مشکلاتی در فعالیتهای روزمره و کاهش کیفیت زندگی افراد می‌شود [۱۲].

حدود ۲۰ تا ۷۰ درصد درد گردن (Neck Pain: NP) را در طول زندگی خود تجربه می‌کنند؛ به همین دلیل درد گردن بعد از درد کمر (Low Back Pain: LBP) دومین رتبه از نظر شایع بودن علائم اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار در بین افراد است [۱۳]. درد گردن شایع‌ترین درد اختلالات اسکلتی-عضلانی بعد از درد کمر است که به‌طور کلی به‌عنوان درد در نواحی گردن، شانه‌ها و بازوها تعریف می‌شود [۱۴]. میزان شیوع درد گردن در جمعیت بزرگسالان (۱۵ تا ۷۴ سال) ۵/۹ تا ۳۸/۷ درصد است و به‌طور کلی چهارمین علت ناتوانی در افراد محسوب می‌شود [۱۵]. در گزارشی دیگر بیان شد دوسوم از بزرگسالان در طول عمر خود دچار درد گردن می‌شوند [۱۶]. شیوع درد گردن در زنان بیشتر از مردان است [۱۷]. در مطالعه‌ای

به این موضوع اشاره شد که ۳۵ درصد از کل روزهای کاری ازدست‌رفته ناشی از بیماری‌های شغلی مربوط به اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار است که سهم گردن بیشتر از سایر اندام‌ها و ۴۵ درصد است [۶].

درد گردن همواره در همه گروه‌های شغلی وجود دارد و معمولاً دومین درد شایع بعد از LBP در افراد است. در مطالعه‌ای که روی درد گردن پرستاران انجام شد، مشخص شد حدود ۶۰ و ۲۳ درصد از پرستاران به ترتیب درد گردن متوسط و شدید دارند [۱۸]. در مطالعات دیگر که روی ارزیابی درد گردن کاربران کامپیوتر، زنان خانه‌دار، کارمندان اداری، رانندگان، کارگران دوخت پوشاک، سرآشپزان رستوران، آرایشگران زن و افراد با سن بیشتر از ۲۰ سال انجام شد، مشخص شد به ترتیب ۶۶، ۱۹، ۴۴، ۱۸، ۲۳/۷، ۲۷، ۲۸ و ۲۰/۳ درصد از افراد از درد گردن رنج می‌برند [۲۳، ۱۹، ۱۰، ۴، ۱]. راه‌های مختلفی برای اندازه‌گیری و سنجش درد گردن وجود دارد؛ از جمله مقیاس‌های درد (مقیاس عددی نرخ‌بندی درد، مقیاس آنالوگ بصری، مقیاس‌های طبقه‌بندی)، نرم‌افزارهای مختلف، دستگاه‌های دیجیتال و پرسش‌نامه‌های معتبر [۲۵، ۲۴].

در ایران پرسش‌نامه‌های مختلفی در زمینه ارزیابی دردهای گردنی وجود دارد [۲۷، ۲۶]، اما بیشتر این پرسش‌نامه‌ها مربوط به ارزیابی دردهای گردنی مزمن است و برای بررسی و ارزیابی دردهای گردنی افراد عادی جامعه و گروه‌های شغلی مختلف مناسب نیست. یکی از پرسش‌نامه‌های معتبر و استاندارد در زمینه سنجش درد گردن، پرسش‌نامه ارزیابی دردهای گردنی Northwick Park Questionnaire: (NPQ) است [۲۹، ۲۸، ۲۰].

هنگام جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسش‌نامه‌ها باید حتماً در ابتدا روایی و قابلیت اطمینان پرسش‌نامه بررسی شود [۳۰]. Leak و همکاران پرسش‌نامه NPQ را به‌منظور ارزیابی سطح ناتوانی ناشی از دردهای گردنی توسعه دادند و روایی و اعتباربخشی آن در مطالعات مختلف بررسی شده است [۳۵، ۳۱]. این پرسش‌نامه تاکنون به زبان‌های مختلفی همچون ترکی، اسپانیایی، فرانسوی، کره جنوبی و چینی ترجمه، بررسی و اعتباربخشی شده است [۴۰، ۳۶، ۳۳، ۳۲]. از پرسش‌نامه NPQ تاکنون در مطالعات بسیار زیادی به‌منظور ارزیابی دردهای گردنی استفاده شده است [۴۲، ۴۱، ۲۹، ۲۰].

یکی از گروه‌هایی که به علت شرایط ارگونومیکی ضعیف شغلی و پوسچرهای نامناسب در معرض اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار و خصوصاً دردهای گردنی قرار دارند و از این بیماری شغلی رنج می‌برند، زنان خانه‌دار و افرادی هستند که کارهای خانه‌داری انجام می‌دهند. در بسیاری از مطالعات به مشکلات ارگونومیکی زنان خانه‌دار اشاره شده است [۴۶، ۴۳، ۴]. از آنجاکه در زمینه ارزیابی و سنجش درد گردن ناشی از اختلالات اسکلتی-عضلانی پرسش‌نامه معتبری وجود ندارد و

علامت بزند که نزدیک‌ترین حالت ممکن به مشکل او را دارد. میانگین مدت‌زمان لازم برای تکمیل پرسش‌نامه NPQ، ۲ تا ۴ دقیقه است. هر بخش با مقیاس پنج‌تایی از ۰ تا ۵ امتیازبندی می‌شود که عدد ۵ بیانگر بیشترین ناتوانی است. امتیاز کلی پرسش‌نامه با جمع زدن همه امتیازهای به‌دست‌آمده از ۹ بخش به‌دست می‌آید (امتیاز کلی از ۰ تا ۴۵ است). درنهایت با تقسیم کردن امتیاز پاسخ‌دهنده بر بیشترین امتیاز ممکن، درصد به‌دست می‌آید. اگر همه ۹ بخش پاسخ داده شود، نمره درصدی NPQ

به صورت $100\% \times \left(\frac{\text{امتیاز کل}}{45}\right)$ به‌دست می‌آید؛ به‌طور مثال، اگر یک بخش پاسخ داده نشود، نمره درصدی NPQ به صورت $100\% \times \left(\frac{\text{امتیاز کل}}{40}\right)$ به‌دست می‌آید. در صورتی که بخش‌های مهم پرسش‌نامه به صورت ناقص تکمیل شوند یا بیشتر از یک پاسخ برای هر بخش داده شود، پرسش‌نامه اعتبار خود را از دست می‌دهد. در این مطالعه علاوه بر پرسش‌نامه NPQ از یک پرسش‌نامه دیگر به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک و عمومی افراد نیز استفاده شد.

از آنجاکه هدف این مطالعه تعیین روایی و پایایی ویرایش فارسی پرسش‌نامه NPQ به فارسی بود، لذا پرسش‌نامه ترجمه‌شده به‌منظور کاهش مزاحمت برای افراد به صورت الکترونیکی تهیه و به‌طور تصادفی برای ۱۰۰ نفر از کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری ارسال شد. ابتدا شرایط و اهداف مطالعه به‌طور کامل در نسخه الکترونیک پرسش‌نامه برای افراد توضیح داده شد. سپس افراد به صورت داوطلبانه در مطالعه شرکت کردند. از معیارهای ورود به مطالعه شامل داشتن سابقه کاری بیشتر از یک سال و باردار نبودن بود. معیارهای خروج از مطالعه نیز شامل داشتن اختلالات اسکلتی-عضلانی و دردهای گردنی مادرزادی و تکمیل ناقص پرسش‌نامه بود. به‌منظور تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. برای بررسی پایایی پرسش‌نامه از آزمون-بازآزمون با استفاده از ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای (ICC) استفاده شد. برای استفاده از ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای سؤالات آزمون در دو نوبت تحت شرایط مشابه به یک گروه واحد داده شد و با استفاده از ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای نمرات به‌دست‌آمده با هم مقایسه شدند و به‌عنوان ضریب پایایی به کار می‌روند. همچنین به‌منظور بررسی اعتبارسنجی پرسش‌های پرسش‌نامه از ضریب همبستگی کاپا و اسپیرمن استفاده شد.

نتایج

در این مطالعه ۱۰۰ نفر از کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری استان کرمان بررسی شدند. محدوده سنی ۴۴ درصد از شرکت‌کنندگان کمتر از ۳۵ سال بود که نشان‌دهنده

درد گردن یکی از معضلات جدی بیشتر افراد جامعه و گروه‌های شغلی مختلف است، لذا هدف این مطالعه اعتباربخشی، روایی زبان‌شناختی پرسش‌نامه NPQ با استفاده از استانداردهای موجود در استان کرمان برای کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری است تا بتوان از این پرسش‌نامه به‌عنوان ابزاری مفید در زمینه ارزیابی مشکلات ارگونومیک محیط کار و پیشگیری از درد گردن و اختلالات اسکلتی-عضلانی استفاده کرد.

روش کار

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی است که در سال ۱۴۰۰ به‌منظور تعیین روایی و پایایی نسخه فارسی پرسش‌نامه NPQ روی کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری در استان کرمان انجام شد. برای تهیه، ترجمه و استفاده از یک پرسش‌نامه با زبان اصلی دو مرحله باید انجام شود: ترجمه که باید روایی زبان‌شناختی نسخه ترجمه‌شده تعیین شود و ارزیابی ویژگی‌های زبان‌شناختی. هر دو مرحله مکمل یکدیگر هستند و به‌منظور اطمینان حاصل کردن از معادل بودن نسخه ترجمه‌شده با نسخه اصلی انجام می‌شوند [۴۷،۳۰]. ابتدا باید پرسش‌نامه اصلی ترجمه شود تا روایی زبان‌شناختی آن مشخص شود. برای ترجمه هر پرسش‌نامه از زبان اصلی به زبان دیگر دو روش وجود دارد: الف) Forward-Backward (FB)، ب) Dual-Panel (DP) [۴۸]. در این مطالعه برای ترجمه پرسش‌نامه NPQ از روش Forward-Backward استفاده شد.

برای استفاده از این روش ۴ مرحله اصلی وجود دارد: الف) ترجمه نخستین پرسش‌نامه (Forward) از زبان اصلی به فارسی که باید دو مترجم مستقل انجام دهند، ب) ترکیب دو نسخه ترجمه‌شده به یک نسخه واحد توسط همان مترجمان Forward، ج) ترجمه ثانویه یا برگردان (Backward) نسخه ترجمه ترکیب‌شده از زبان فارسی به زبان اصلی توسط دو مترجم مستقل دیگر، د) بررسی نسخه‌های ترجمه‌شده اولیه و ثانویه و مطابقت دادن با نسخه اصلی برای بررسی یکسان بودن بار معنایی و روایی زبان‌شناختی دو پرسش‌نامه توسط تیم متخصص، کارآموده و آشنا با موضوع پرسش‌نامه.

پرسش‌نامه NPQ از ۹ بخش تشکیل شده است که عبارت‌اند از: ۱- شدت درد کلی ناشی از درد گردن، ۲- تداخل درد با خواب، ۳- احساس سوزن‌سوزن شدن، بی‌حسی و خواب رفتن بازوها در طول شب، ۴- مدت زمان علائم درد، ۵- حمل بار، ۶- تماشای تلویزیون و مطالعه، ۷- فعالیت شغلی و خانهداری، ۸- زندگی اجتماعی، ۹- رانندگی. هر بخش شامل ۱ سؤال با ۵ پاسخ است که شدت دشواری و درد مطرح‌شده در پاسخ‌ها از گزینه ۱ تا ۵ افزایش می‌یابد. از پاسخ‌دهنده خواسته می‌شود تنها یک گزینه را

جدول ۱: اعتبارسنجی پاسخ‌های داده‌شده از سوی کابران برای پرسش‌های سری اول و دوم پرسش‌نامه

سؤالات پرسش‌نامه	توافق بین پرسش‌ها (آزمون کاپا)	همبستگی بین پرسش‌ها (ضریب اسپیرمن)	P
۱- شدت درد	۰/۷۳۷	۱	۰/۰۵>
۲- تداخل درد با خواب	۰/۶۱۵	۰/۷۶۴	۰/۰۵>
۳- احساس سوزن سوزن شدن، بی‌حسی	۰/۸۳۰	۰/۶۶۷	۰/۰۵>
۴- مدت زمان علائم	۰/۸۵۵	۰/۸۹۳	۰/۰۵>
۵- حمل بار	۰/۸۴۶	۰/۹۲۹	۰/۰۵>
۶- مطالعه و تماشای تلویزیون	۰/۶۱۵	۰/۷۱۸	۰/۰۵>
۷- فعالیت شغلی و خانه‌داری	۰/۸۱۵	۰/۶۶۷	۰/۰۵>
۸- فعالیت‌های اجتماعی	۰/۸۳۳	۰/۸۸۵	۰/۰۵>
۹- رانندگی		۰/۸۹۶	۰/۰۵>

اسپیرمن و کاپا در جدول ۱ آورده شده است. از آزمون کاپا و اسپیرمن به ترتیب برای بررسی توافق و همبستگی بین پاسخ‌های کاربران استفاده شد.

بر اساس امتیاز نهایی پرسش‌نامه NPQ، افراد به ۴ گروه تقسیم شدند (گروه اول (۲۴-۰ درصد)، گروه دوم (۴۹-۲۵ درصد)، گروه سوم (۵۰-۷۴ درصد)، گروه چهارم (۱۰۰-۷۵ درصد)) [۳۳]. در جدول ۲، میانگین و انحراف معیار امتیازات بخش‌های ۲ تا ۹ بر اساس شدت درد نشان داده شده است.

در جدول ۳، جدول متقاطع تعداد افراد بر حسب گروه‌بندی شدت درد نشان داده شده است.

در جدول ۴، درصد پاسخگویی افراد به ۹ سؤال مطرح‌شده در پرسش‌نامه نشان داده شده است.

جوان بودن جمعیت مطالعه‌شده است. ۷۵ درصد از افراد متأهل بودند. ۱۰ درصد از افراد به غیر از این شغل، در خارج از ساعت کاری، شغل ثانویه داشتند. ۷۶، ۲۱ و ۳ درصد از افراد به ترتیب فعالیت‌های شغلی ایستاده-نشسته، نشسته دائم و ایستاده دائم داشتند. ۷۲ و ۲۸ درصد از افراد به ترتیب ساعت شغلی ۸ ساعت و ۱۰ ساعت یا بیشتر داشتند. ۲۷ درصد از افراد در هفته فعالیت‌های ورزشی داشتند. در بحث سنجش پایایی با استفاده از روش آزمون-بازآزمون، ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای ۰/۹۰۶ به‌دست آمد. هرچه ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای به ۱ نزدیک‌تر شود، به معنی این است که پایایی پرسش‌نامه بیشتر می‌شود. نتایج اعتبارسنجی پاسخ‌های داده‌شده از سوی کاربران برای پرسش‌های سری اول و دوم پرسش‌نامه، با استفاده از آزمون

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار امتیازات سؤالات ۲ تا ۹ بر اساس شدت درد مطرح‌شده در سؤال ۱

بخش‌های پرسش‌نامه	گروه ۱ (بدون درد) (۴۹ نفر)	گروه ۲ (درد ملایم) (۲۸ نفر)	گروه ۳ (درد متوسط) (۱۶ نفر)	گروه ۴ (درد شدید) (۶ نفر)	گروه ۵ (درد خیلی شدید) (۱ نفر)
۲- تداخل درد با خواب	۱/۳۰ ± ۰/۴۶	۱/۴۶ ± ۰/۵۰	۱/۸۷ ± ۰/۶۱	۲ ± ۰/۶۳	۲
۳- احساس سوزن سوزن شدن،	۱/۲۶ ± ۰/۴۴	۱/۴۶ ± ۰/۵۰	۱/۷۵ ± ۰/۶۸	۱/۶۶ ± ۰/۸۱	۳
۴- مدت زمان علائم	۱/۱۸ ± ۰/۴۴	۱/۳۲ ± ۰/۶۱	۲/۴۳ ± ۱/۲۰	۲/۶۶ ± ۰/۵۱	۴
۵- حمل بار	۲/۰۸ ± ۱/۲۷	۲/۱۰ ± ۰/۹۹	۲/۳۷ ± ۱/۰۸	۳/۸۳ ± ۱/۱۶	۵
۶- مطالعه و تماشای تلویزیون	۱/۵۹ ± ۰/۷۰	۱/۹۶ ± ۰/۵۷	۱/۸۷ ± ۰/۸	۲/۶۶ ± ۰/۵۱	۴
۷- فعالیت شغلی و خانه‌داری	۱/۲۸ ± ۰/۷۹	۱/۴۲ ± ۰/۵۰	۱/۵۶ ± ۰/۷۲	۲/۳۳ ± ۰/۵۱	۵
۸- فعالیت‌های اجتماعی	۱/۳۰ ± ۰/۸۴	۱/۳۹ ± ۰/۵۶	۱/۸۱ ± ۰/۸۳	۲/۱۶ ± ۰/۴۰	۵
۹- رانندگی	۲/۰۲ ± ۱/۹۳	۲/۹۲ ± ۲/۲۶	۲/۵ ± ۲/۱۲	۳/۵ ± ۱/۶۴	۵

جدول ۳: جدول متقاطع تعداد افراد بر حسب گروه‌بندی شدت درد

NPQ	۰ تا ۲۴ درصد	۲۵ تا ۴۹ درصد	۵۰ تا ۷۴ درصد	۷۵ تا ۱۰۰ درصد	تعداد کل
بدون درد	۱۱	۳۴	۳	۱	۴۹
درد ملایم	۱۰	۱۷	۱	۰	۲۸
درد متوسط	۶	۹	۱	۰	۱۶
درد شدید	۰	۶	۰	۰	۶
درد خیلی شدید	۱	۰	۰	۰	۱
تعداد کل	۲۸	۶۶	۵	۱	۱۰۰

درصد پاسخگویی	بخش های پرسش نامه
۴۹٪	۱- شدت درد
۲۸٪	در حال حاضر دردی در ناحیه گردن ندارم.
۱۶٪	در حال حاضر درد گردن من خیلی کم است.
۶٪	در حال حاضر درد گردن من متوسط است.
۱٪	در حال حاضر درد گردن من نسبتاً شدید است.
	در حال حاضر درد گردن من خیلی شدید است.
۵۴٪	۲- تداخل درد با خواب
۴۳٪	درد گردن من هیچ گاه باعث اختلال در خواب نمی شود.
۳٪	درد گردن من گاهی اوقات باعث اختلال در خواب می شود.
	درد گردن من به طور منظم باعث اختلال در خواب می شود.
۶۰٪	۳- احساس سوزن سوزن شدن، بی حسی و خواب رفتن بازوها در شب
۳۶٪	در شب، هیچ گونه احساس سوزن سوزن شدن، خواب رفتن یا بی حسی در بازوهای خود ندارم.
۴٪	در شب، گاهی اوقات احساس سوزن سوزن شدن، خواب رفتن یا بی حسی در بازوهای خود دارم.
	خواب من به علت احساس سوزن سوزن شدن، خواب رفتن و بی حسی در بازوها دچار اختلال شده است.
۶۵٪	۴- مدت زمان علائم درد
۲۱٪	گردن و بازوهای من در طول روز مشکلی ندارد.
۱۱٪	هنگام راه رفتن در گردن و بازوهای خود علائمی از درد دارم که کمتر از ۱ ساعت طول می کشد.
۴٪	به مدت ۱ تا ۴ ساعت به صورت مقطعی و غیر پیوسته علائمی از درد دارم.
۲٪	بیشتر از ۴ ساعت، به صورت مقطعی و غیر پیوسته علائمی از درد دارم.
	به صورت مداوم در تمام طول روز علائم درد دارم.
۳۷٪	۵- حمل بار
۲۴٪	می توانم اشیای سنگین را حمل کنم بدون اینکه درد خیلی زیادی به من وارد شود.
۱۹٪	می توانم اشیای سنگین را حمل کنم، اما درد بسیار زیادی به من وارد می شود.
۱۵٪	هنگام حمل اشیای سنگین درد زیادی به من وارد می شود، اما با این وجود می توانم اشیا با وزن متوسط را حمل کنم.
۵٪	فقط می توانم اشیا با وزن سبک را حمل کنم.
	بطور کلی نمی توانم هیچ باری را حمل کنم
۳۵٪	۶- مطالعه و تماشای تلویزیون
۵۰٪	می توانم این دو کار را تا هر زمانی که بخواهم بدون هیچ گونه درد و مشکلی ادامه دهم.
۱۲٪	در صورتی که در شرایط و موقعیت مناسبی باشم، می توانم این دو کار را تا هر زمانی که بخواهم ادامه دهم.
۳٪	می توانم این دو کار را تا هر زمانی که بخواهم ادامه دهم، اما باعث می شود درد زیادی به من وارد شود.
	به علت دردی که به من وارد می شود، به هیچ عنوان توانایی انجام این دو کار را ندارم.
۶۶٪	۷- فعالیت شغلی و خانه داری
۲۶٪	می توانم کارهای روزمره خود را انجام دهم، بدون اینکه درد زیادی به من وارد شود.
۵٪	می توانم کارهای روزمره خود را انجام دهم، اما باعث می شود درد زیادی به من وارد شود.
۱٪	به علت درد، بیش از نیمی از زمان معمول را صرف انجام کارهای روزمره خود می کنم.
۲٪	به علت درد، بیشتر از یک ربع از زمان معمول را صرف انجام کارهای روزمره خود می کنم.
	به علت درد قادر به انجام هیچ گونه فعالیتی نیستم.
۶۵٪	۸- فعالیت های اجتماعی
۲۷٪	زندگی اجتماعی من کاملاً عادی است و اصلاً درد زیادی را به من وارد نمی کند.
۳٪	زندگی اجتماعی من عادی است، اما شدت درد را زیاد می کند.
۳٪	درد، زندگی اجتماعی من را محدود کرده است، اما هنوز قادر به بیرون رفتن از منزل هستم.
۲٪	درد، زندگی اجتماعی من را به منزل محدود کرده است.
	به علت درد اصلاً زندگی اجتماعی ندارم.
۵۶٪	۹- رانندگی
۱۶٪	می توانم در صورت نیاز در هر زمانی بدون هیچ گونه ناراحتی رانندگی کنم.
۳٪	می توانم در صورت نیاز در هر زمانی رانندگی کنم، اما برای من ناراحتی ایجاد می کند.
۲٪	درد یا گرفتگی گردن گاهی اوقات توانایی رانندگی من را محدود می کند.
۲۳٪	به علت علائم درد گردنی به هیچ عنوان قادر به رانندگی نیستم.
	رانندگی نمی کنم.

بحث

در این مطالعه دردهای گردنی ۱۰۰ نفر از کارکنان زن یکی از شرکت‌های خدمات خانهداری و تعدادی از زنان خانه‌دار با استفاده از پرسش‌نامه NPQ سنجیده شد. در این مطالعه از آزمون‌های کاپا و اسپیرمن به ترتیب برای بررسی توافق و همبستگی بین پاسخ‌های داده‌شده از سوی افراد برای پرسش‌های سری اول و دوم پرسش‌نامه استفاده شد. محدوده ضریب کاپا برای پاسخ‌ها بین ۰/۶۱۵ تا ۱ بود که نشان‌دهنده توافق مناسب بین پاسخ‌هاست [۴۹]. محدوده ضریب همبستگی اسپیرمن برای پاسخ‌های سری اول و دوم ۰/۶۶۷ تا ۱ بود که نشان می‌دهد همبستگی به‌طور مثبتی بین پاسخ‌های سری اول و دوم وجود دارد. همچنین در این مطالعه از ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای برای سنجش میزان پایایی پرسش‌نامه استفاده شد که ۰/۹۰۶ به‌دست آمد. در اعتباربخشی نسخه‌های اسپانیایی، کره‌ای، فرانسوی، چینی و ترکیه‌ای، میزان پایایی پرسش‌نامه به ترتیب ۰/۶۳، ۰/۸۳، ۰/۸۴، ۰/۹۵، ۰/۹۷۹ به‌دست آمد. در مطالعه دیگری پایایی این پرسش‌نامه ۰/۷۹ به‌دست آمد [۳۹، ۳۷، ۳۵، ۳۳، ۳۲].

در این مطالعه رابطه معنی‌داری بین افزایش سن و درد مطرح‌شده در سؤال ۱ یافت نشد. هم‌راستا با این نتیجه‌گیری، در چندین مطالعه دیگر نیز هیچ رابطه معنی‌داری بین افزایش سن و شیوع درد اسکلتی-عضلانی در افرادی که کار خانهداری انجام می‌دادند یافت نشد [۴۴، ۴]. اما در مطالعه‌ای دیگر خلاف این موضوع اثبات شد. دلیل این موضوع ممکن است ناشی از جوان بودن افراد مطالعه حاضر باشد؛ چراکه بروز دردهای اختلالات اسکلتی-عضلانی در سنین بالاتر و به‌طور مزمز اتفاق می‌افتد.

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر ارتباط معنی‌داری بین افزایش دردهای گردنی و وجود شغل دوم در بین افراد یافت شد. با داشتن شغل دوم و افزایش فشارهای کاری و خستگی ناشی از آن، درد گردن و اختلالات اسکلتی-عضلانی نیز بیشتر می‌شود. بین وضعیت تأهل، فعالیت ورزشی، میزان ساعت کاری، سابقه کاری و نوع فعالیت کاری با افزایش درد گردن رابطه معنی‌داری وجود نداشت. در مطالعات رضایی و همکاران و شیخ مظفری و همکاران نیز به این موارد اشاره شده بود [۴۴، ۴]. در بعضی مطالعات نیز بین افزایش سابقه کاری و اختلالات اسکلتی-عضلانی رابطه معناداری یافت شد [۵۱، ۵۰]. بر اساس نتایج مطالعه حاضر، بین افزایش درد گردن (سؤال ۱) و ۸ سؤال دیگر رابطه معنی‌داری وجود داشت. همچنین بین افزایش سن با مطالعه و تماشای تلویزیون (سؤال ۶) و رانندگی (سؤال ۹)، بین میزان ساعت کاری (۸ ساعت و ۱۰ ساعت یا بیشتر) و رانندگی (سؤال ۹) و همچنین بین فعالیت ورزشی و سؤالات ۵ (حمل بار)، ۶ (مطالعه و تماشای تلویزیون)، ۷ (فعالیت شغلی و خانه‌داری)، ۸ (فعالیت‌های اجتماعی) و ۹ (رانندگی کردن)

رابطه معنی‌داری یافت شد.

ازجمله محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به دسترسی دشوار به افراد، همکاری کم آن‌ها و محدودیت‌های ناشی از کرونا اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده از این پرسش‌نامه و دیگر پرسش‌نامه‌های مشابه مربوط به ارزیابی دردهای گردنی برای افرادی که وظایف خانهداری انجام می‌دهند و سایر مشاغل استفاده شود و نتایج آن با نتایج مطالعه حاضر مقایسه شود تا بتوان دید وسیع‌تری نسبت به مزایا و معایب این پرسش‌نامه پیدا کرد.

نتیجه‌گیری

دردهای گردنی یکی از متداول‌ترین علائم اختلالات اسکلتی-عضلانی مربوط به کار در بین افراد است که بعد از دردهای کمری، بیشترین شیوع را در بین افراد دارد. استفاده کاربردی و اعتباربخشی ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در بررسی دردهای اختلالات اسکلتی-عضلانی بسیار مهم است. یافته‌های این مطالعه که با هدف ترجمه و اعتباربخشی نسخه فارسی پرسش‌نامه NPQ و تعیین کاربردپذیری آن در ایران انجام شد، نشان داد نسخه فارسی پرسش‌نامه NPQ ابزار معتبری برای ارزیابی درد گردن است. به نظر می‌رسد پرسش‌نامه NPQ ابزاری ساده و قابل اجرا و امتیازدهی برای ارزیابی دردهای گردنی است که به‌راحتی تمام افراد می‌توانند از آن استفاده کنند. انجام پژوهش تکمیلی با استفاده از پرسش‌نامه‌های اعتباربخشی‌شده دیگر در ایران در کنار پرسش‌نامه NPQ مسیر خوبی برای نشان دادن نقاط قوت و ضعف و کاربردپذیری این ابزار برای گروه‌های شغلی دیگر است.

تشکر و قدردانی

نویسنده مقاله بر خود واجب می‌داند از تمام افرادی که در فرایند توزیع، جمع‌آوری و تکمیل این پرسش‌نامه همکاری داشته‌اند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشد.

تضاد منافع

وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

با توجه به جمع‌آوری داده‌های بی‌نام، این مطالعه محدودیت اخلاقی ندارد.

سهم نویسندگان

طراحی مطالعه، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، بررسی متون و نگارش متن اولیه و نهایی مقاله
پاسخگو بودن در تمام جنبه‌های مطالعه: محمدجواد شیخ‌مظفری

حمایت مالی

مطالعه حاضر بدون کمک مالی انجام شده است.

REFERENCES

- Basakci Calik B, Yagci N, Oztup M, Caglar D. Effects of risk factors related to computer use on musculoskeletal pain in office workers. *Int J Occup Saf Ergon*. 2020;**28**(1):269-74. PMID: 32374214 DOI: 10.1080/10803548.2020.1765112
- Shabbir M, Rashid S, Umar B, Ahmad A, Ehsan S. Frequency of neck and shoulder pain and use of adjustable computer workstation among bankers. *Pak J Med Sci*. 2016;**32**(2):423-6. PMID: 27182253 DOI: 10.12669/pjms.322.9067
- Senthilkumar RS, Parthiban B, Parghavi M. Evaluation of work related musculoskeletal disorders in shoulder and neck with ergonomic intervention among school teachers. *Res J Pharm Technol*. 2019;**12**(8):3726-30. DOI 10.5958/0974-360X.2019.00637.1
- Sheikhmozaferi MJ, Salimi F, Ahmadi O. Risk assessment of musculoskeletal disorders among workers of a housekeeping service company in Kerman, Iran. *IJMPP*. 2020;**5**(4):402-9. [Persian] DOI: 10.52547/ijmpp.5.4.402
- Hashemi Habibabadi R, Mohammadi M, Zare Mehrani E, Ansari Moghaddam A. Risk assessment of musculoskeletal disorders in bandar-abbas charging berth workers using MAC method in 2011. *JRUMS*. 2016;**15**(6):527-36. [Persian]
- Nestorova VD, Mircheva IS. Work-related musculoskeletal disorders (WMSDs): risk factors, diagnosis and prevention. *Scr Sci Salut*. 2018;**4**:15-21. DOI: 10.14748/sssp.v4i0.5076
- Bao S, Howard N, Lin JH. Are work-related musculoskeletal disorders claims related to risk factors in workplaces of the manufacturing Industry?. *Ann Work Expo Health*. 2020;**64**(2):152-64. PMID: 31785202 DOI: 10.1093/annweh/wxz084
- Marcum J, Adams D. Work-related musculoskeletal disorder surveillance using the Washington state workers' compensation system: Recent declines and patterns by industry, 1999-2013. *Am J Ind Med*. 2017;**60**(5):457-71. PMID: 28295479 DOI: 10.1002/ajim.22708
- Fonte A, Alves A, Coutinho B. Work-related musculoskeletal disorders (WMSDs) and mental health. *J Psychiatry Behav Sci*. 2020;**3**(1):1-6.
- Hossain MD, Aftab A, Al Imam MH, Mahmud I, Chowdhury IA, Kabir RI, et al. Prevalence of work related musculoskeletal disorders (WMSDs) and ergonomic risk assessment among readymade garment workers of Bangladesh: A cross sectional study. *PLoS One*. 2018;**13**(7):1-18. PMID: 29979734 DOI: 10.1371/journal.pone.0200122
- Sheikhmozaferi MJ, Alizade PM, Ahmadi O. Validation of the persian version of the workplace physical-ergonomic conditions evaluation (PECE) questionnaire. *IJMPP*. 2021;**6**(3):554-61. DOI: 10.52547/ijmpp.6.3.554
- Juul T, Sogaard K, Roos EM, Davis AM. Development of a patient-reported outcome: the neck outcome score (NOOS)—content and construct validity. *J Rehabil Med*. 2015;**47**(9):844-53. PMID: 26435099 DOI: 10.2340/16501977-2013
- Heikkinen J, Honkanen R, Williams L, Leung J, Rauma P, Quirk S, et al. Depressive disorders, anxiety disorders and subjective mental health in common musculoskeletal diseases: a review. *Maturitas*. 2019;**127**:18-25. PMID: 31351516 DOI: 10.1016/j.maturitas.2019.05.011
- Parikh P, Santaguida P, Macdermid J, Gross A, Eshtiaghi A. Comparison of CPG's for the diagnosis, prognosis and management of non-specific neck pain: a systematic review. *BMC Musculoskelet Disord*. 2019;**20**(1):1-13. PMID: 30764789 DOI: 10.1186/s12891-019-2441-3
- Popescu A, Lee H. Neck pain and lower back pain. *Med Clin North Am*. 2020;**104**(2):279-92. PMID: 32035569 DOI: 10.1016/j.mcna.2019.11.003
- Elbinoune I, Amine B, Shyen S, Gueddari S, Abouqal R, Hajjaj Hassouni N. Chronic neck pain and anxiety-depression: prevalence and associated risk factors. *Pan Afr Med*. 2016;**24**(1):1-8. PMID: 27642428 DOI: 10.11604/pamj.2016.24.89.8831
- Cohen SP, Hooten WM. Advances in the diagnosis and management of neck pain. *BMJ*. 2017;**358**:3221. PMID: 28807894 DOI: 10.1136/bmj.j3221
- Khadim I, Tanveer F, Ahmad A, Gillani SA. Association between neck pain and functional disability among nurses. *RMJ*. 2018;**43**(2):242-4.
- Chinedu Okezue O, Henry Anamezie T, Nene JJ, Okwudili JD. Work-related musculoskeletal disorders among office workers in higher education institutions: A cross-sectional study. *Ethiop. J Health Sci*. 2020;**30**(5):715-24. PMID: 33911832 DOI: 10.4314/ejhs.v30i5.10
- Kashif M, Zafar M, Asif M, Munawar F. Prevalence of neck pain and adopted posture in drivers. *J Allied Health*. 2016;**2**(1):23-7.
- Tan D, Balaraman T. Working Posture and Musculoskeletal Pain among Restaurant Chef. *POTJ*. 2020;**14**(02):255.
- Salimi F, Sheikhmozaferi MJ, Tayebisani S, Ahmadi O. Risk assessment of musculoskeletal disorders prevalence in female hairdressers using RULA and NERPA techniques. *IJMPP*. 2021;**6**(3):545-53. DOI: 10.52547/ijmpp.6.3.545
- Genebra CVDS, Maciel NM, Bento TPF, Simeao SFAP, De Vitta A. Prevalence and factors associated with neck pain: a population-based study. *Braz J Phys Ther*. 2017;**21**(4):274-80. PMID: 28602744 DOI: 10.1016/j.bjpt.2017.05.005
- Cheng JOS, Cheng ST. Effectiveness of physical and cognitive-behavioural intervention programmes for chronic musculoskeletal pain in adults: A systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *Plos One*. 2019;**14**(10):1-30. PMID: 31600270 DOI: 10.1371/journal.pone.0223367
- Misailidou V, Malliou P, Beneka A, Karagiannidis A, Godolias G. Assessment of patients with neck pain: a review of definitions, selection criteria, and measurement tools. *J Chiropr Med*. 2010;**9**(2):49-59. PMID: 21629550 DOI: 10.1016/j.jcm.2010.03.002
- Seydi M, Akhbari B, Abdollahi I, Karimi Ghasem Abad S, Biglarian A. Confirmatory factor analysis, reliability, and validity of the persian version of the coping strategies questionnaire for Iranian people with nonspecific chronic neck pain. *J Manipulative Physiol Ther*. 2021;**44**(1):72-84. PMID: 33248748 DOI: 10.1016/j.jmpt.2020.08.004
- Salaree MM, Nir MS, Sobhani V, Delavari AA, Mosavi SAR. Translation, cross-cultural adaptation and validation of the neck bournemouth questionnaire: persian version. *J Caring Sci*. 2021;**10**(4):205-9. PMID: 34849366 DOI: 10.34172/jcs.2021.002
- Pulik L, Dyrek N, Piwowarczyk A, Jawsiewicz K, Sarzynska S, Legosz P. The update on scales and questionnaires used to assess cervical spine disorders. *Phys Ther Rev*. 2020;**26**(2):1-9. DOI: 10.1080/10833196.2020.1814124
- Ye S, Jing Q, Wei C, Lu J. Risk factors of non-specific neck pain and low back pain in computer-using office workers in China: a cross-sectional study. *BMJ Open*. 2017;**7**(4):1-7. PMID: 28404613 DOI: 10.1136/bmjopen-2016-014914
- Sheikhmozaferi MJ, Ahmadi O. Validity and Reliability of the Persian version of Office Lighting Survey Questionnaire. *J Occup Hyg Eng*. 2022; **8**(4): 30- 39. DOI: 10.52547/johe.8.4.39
- Leak AM, Cooper J, Dyer S, Williams KA, Turner Stokes L, Frank AO. The northwick park neck pain questionnaire, devised to measure neck pain and disability. *Br J Rheumatol*. 1994;**33**(5):469-74. PMID: 8173853 DOI: 10.1093/rheumatology/33.5.469
- Lee KW, Seo HD, Jung KS, Kim SH, Chung YJ. Reliability and validity of korean version northwick park neck pain questionnaire in neck pain patients. *Phys. Ther. Korea*. 2010;**17**(3):68-76.
- Gonzalez T, Balsa A, de Murieta JS, Zamorano E, Gonzalez I, Martin Mola E. Spanish version of the northwick park neck pain questionnaire: reliability and validity. *Clin Exp Rheumatol*. 2001;**19**(1):41-6. PMID:

- [11247324](#)
34. Almeida, Quixabeira Guimaraes M. Tradução, adaptação transcultural e validação do The Northwick Park Neck Pain Questionnaire para o português brasileiro. 2020.
 35. Sim J, Jordan K, Lewis M, Hill J, Hay EM, Dziedzic K. Sensitivity to change and internal consistency of the northwick park neck pain questionnaire and derivation of a minimal clinically important difference. *Clin J Pain*. 2006;**22**(9):820-6. [PMID: 17057565](#) [DOI: 10.1097/01.aip.0000210937.58439.39](#)
 36. Yip CHT, Chiu TTW, Poon ATK. The relationship between head posture and severity and disability of patients with neck pain. *Man Ther*. 2008;**13**(2):148-54. [PMID: 17368075](#) [DOI: 10.1016/j.math.2006.11.002](#)
 37. Chiu TT, Lam TH, Hedley AJ. Subjective health measure used on chinese patients with neck pain in Hong Kong. *Spine*. 2001;**26**(17):1884-9. [PMID: 11568699](#) [DOI: 10.1097/00007632-200109010-00013](#)
 38. Wlodyka Demaille S, Poiraudau S, Catanzariti JF, Rannou F, Fermanian J, Revel M. French translation and validation of 3 functional disability scales for neck pain. *Arch Phys Med Rehabil*. 2002;**83**(3):367-82. [PMID: 11887120](#) [DOI: 10.1053/apmr.2002.30623](#)
 39. Telci EA, Karaduman A, Yakut Y, Aras B, Simsek IE, Yagli N. The cultural adaptation, reliability, and validity of neck disability index in patients with neck pain: a Turkish version study. *Spine*. 2009;**34**(16):1732-5. [PMID: 19770615](#) [DOI: 10.1097/brs.0b013e3181ac9055](#)
 40. Aslan E, Karaduman A, Yakut Y, Aras B, Simsek IE, Yagli N. The cultural adaptation, reliability and validity of neck disability index in patients with neck pain: a Turkish version study. *Spine*. 2008;**33**(11):362-5. [PMID: 18469684](#) [DOI: 10.1097/brs.0b013e31817144e1](#)
 41. Bobos P, Mac Dermid JC, Walton DM, Gross A, Santaguida PL. Patient-reported outcome measures used for neck disorders: an overview of systematic reviews. *J Orthop Sports Phys Ther*. 2018;**48**(10):775-88. [PMID: 29932874](#) [DOI: 10.2519/jospt.2018.8131](#)
 42. Subbarayalu AV, Ameer MA. Relationships among head posture, pain intensity, disability and deep cervical flexor muscle performance in subjects with postural neck pain. *J Taibah Univ Medical Sci*. 2017;**12**(6):541-7. [PMID: 31435292](#) [DOI: 10.1016/j.jtumed.2017.07.001](#)
 43. Parmar S, Dalal P. A study of musculoskeletal disorder among housekeeping staff in hotel industry. *Int J Home Sci*. 2017;**3**(3):83-5.
 44. Rezaei Hachesu V, Naderyan Feli S, Azimi M, Aminaei F. Ergonomic assessment of the risk of musculoskeletal disorders in the cleaners. *Tolooebehdasht*. 2018;**17**(2):60-9. [Persian]
 45. Jafari Nodoushan AA, Bagheri G, Mosavi Nodoushan F. Musculoskeletal disorders and determination of influencing factors in housewives of yazd province by the REBA Method. *J Occup Hyg Eng*. 2020;**7**(3):40-7.
 46. Nazish N, Charles MJ, Kumar V. Prevalence of musculoskeletal disorder among house wives and working women. *Int J Health Sci Res*. 2020;**10**(2):215-22.
 47. Alizadeh P, Ahmadi O, Rashidi N, Jafari D. Risk Assessment of Musculoskeletal Disorders and Its Correlation with Job Factors: Validating of an Assessment Questionnaire. *IJMPP* 2022; **7** (2) :708-719. [DOI:10.52547/ijmpp.7.2.708](#)
 48. Lee WL, Chinna K, Lim Abdullah K, Zainal Abidin I. The forward-backward and dual-panel translation methods are comparable in producing semantic equivalent versions of a heart quality of life questionnaire. *Int J Nurs Pract*. 2019;**25**(1):12715. [PMID: 30515964](#) [DOI: 10.1111/ijn.12715](#)
 49. Mohajan H. Two criteria for good measurements in research: validity and reliability. *ASHUES*. 2017;**17**(3):58-82. [DOI: 10.26458/1746](#)
 50. Choobineh AR, Rahimi Fard H, Jahangiri M, Mahmood Khani S. Musculoskeletal Injuries and their associated risk factors. *Iran Occup Health*. 2012;**8**(4):70-81. [Persian]
 51. Gorgi Z, Assadollahi Z, Ghaffarian A, Rezaeian M. The prevalence of musculoskeletal disorders in the employees of office systems at Rafsanjan university of medical sciences in 2012. *JRUMS*. 2014;**12**(12):991-1002. [Persian]